

ፍልልይ አብ ዘይብሉ ሓድነት ኣይጥለብን፣ ሓድነት ከኣ ካብ ፍልልይ ዝውለድ።

ሓደ ሰብ ብኣካልን ብሓሳብን ሓደ ስለዝኾነ ሓድነት ክገብር ኣይከተትን። ሓንቲ ስድራ ቤት ግን ዝተፈላለየ ርእይቶታት ዘለዎም ሰባት ዝሓቆፈት ስለ ዝኾነት ውሽጣዊ ውህደትን ሓድነት የድሊያ። ኣብ ኣባላትጾታ ስድራ ዝለዓል በበይኑ ሓሳባት፣ ብሰላም ብልዝብ ብምቅብባል እናፈትሐት ውሽጣዊ ሓድነታ ዓቂባ ክትነብር ዘዋጽእ ምዃኑ ክትምከር ኣብ ቦትኡጾይ። ሓደ ብሄር ወይ ብሄረ-ሰብ፣ ከም ብሄር ብሄረ-ሰብ፣ ሓደ ፖለቲካዊ ውድብ ከም ፖለቲካዊ ውድብ ብተመሳሳሊ ብዙሓት ሰባት ዝተኣኻኹብሉ ምትእስሳር ብምዃኑ ዝተፈላለየ ኣረኣእያታት ክንጸባረቕ ባህሪያዊጾይ። ነቲ ዝተፈላለየ ኣተሓሳስባታት ብምዕፋን ኣብ ሓደ ከተምጸኦ ኣይከኣልን። ንዘሎ ፍልልያት ብጸጋ ተቐቢልካን ኣኸቢርካን ብሓባር ብሰላም ከንብርም ብዘኸእል ብሱል ደሞክራሲያዊ ኣገባብ ከተመሓድሮ ግን ይከኣል።

ስለዚ ፍልልይ ኣብ ዘይብሉ ሓድነት ዝበሃል ነገር ክለዓል ኣይከእልን። ፍልልይ ምስ ሃለወጾይ ሓድነት ዝጥለብ። ሓድነት ካብ ማህጸን ፍልልይጾይ ዝውለድ። ሓድነት ብስነ-መገት ኣይሊ ብምጭፍላቕ ዘይኮነ ሕድሕድ ብምክብባር ብፍቶትጾይ ዝረጋገጽ። ብሃገር ደረጃ ሓደ ብሄር ምስ ካልእ ብሄር፣ ሓደ ፖለቲካዊ ውድብ ምስ ካልእ ፖለቲካዊ ውድብ፣ ሓደ ሃይማኖት ምስ ካልእ ሃይማኖት ዘለዎም ፍልል ክትክሕዶ ወይ ጨፍሊቕካ ሓደ ክትገብር ምፍታን ፖለቲካዊ ድንቁርናጾይ። ህዝብን ሃገርን ኣብ ዘይጸሐ ኩናት ክነብሩ ምፍራድጾይ። ስለዚ እቲ ፍልልይ ብስመ ሃገራዊ ሓድነት ክጭፍለቕ ዘይኮነስ፣ ብወግዒ ብናይ ሓባር ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ቕዋም ኣፍልጦ ረኺቡ፣ ብፍቶታዊ ደሞክራሲያዊ ሓድነት ክነብር ዘኸእሎ ጥጡሕ ፖለቲካዊ ባይታጾይ ክፍጠረሉ ዘለዎ። ሓቀኛ ሓድነት ብኸምዚጾይ ዝረጋገጽ።

ንኣብነት ሓደ ብሄር ወይ ብሄረ-ሰብ ምስ ካልእ ብሄር ብሄረ-ሰብ ብንጹር ዘፍልዮ ረጅሒታት ከም ዘለዎ፣ ኣብ መንጎ ብሄረ-ትግርኛን ብሄረ ሳዦን፣ ኣብ መንጎ ብሄረ ትግረን ብሄረ ኩናማን፣ ኣብ መንጎ ብሄረ ብሌንን ብሄረ ራሻይዳን፣ ኣብ መንጎ ብሄረ ዓፋርን ብሄረ ናራን ዘሎ ፍልልይ ሓባሪጾይ። ነዚ ህልዊ ሓቂ ንዓኻ መታን ክጥዕመካ ዘየለ ክትገብር ብፍጹም ኣይከኣልን። ስለምንታይ ሓደ ብሄር ካብጾይቲ ካልእ ዝፈልዮ ርእሱ ዝኸኣለ መምዘኒታት ህልዊ ስለ ዝኾነ። ነዚ ባህሪያዊ ፍልልይ ብግዴታ ወይ ዕረ እናጠዓመካ ዘይኮነ፣ ልክዕ ከም ተፈጥሮ ወድን ጓልን፣ ሓጺርን ነዊሕን፣ ጸሊምን ቀይሕን፣ ረጉድን ቀጢንን ተሓጉስካ ምቕባልን ምስኡ ሓቢርካን ተኸባቢርካን ምንባር ጥራሕጾይ እቲ እንኮን ኣማራጺ ዘይብሉን ብሱል ምሕደራን።

ኣብ ከምጾይ ተኸባቢርካ ምንባር ማለት ንግድነታዊ ሓቂ ምቕባል ማለትጾይ። ነቲ ህልዊ ባህሪያዊ ፍልልይ ዘይምቕባል ሓሶትን ክሕደትንጾይ። ንሓቀኛ ክውንነት ዝቕበሉ ኣብ ገዛእ ነብሶም ዝተኣማመኑ ካብ ናይ ድሕረት ኣረኣእያታት ሓራ ዝኾነ ፍትሓውን ደሞክራሲያውን ኣተሓሳስባ ዘለዎም ወገናትጾይም። ንካልእ መታን ክሕሾ ዘይኮነ፣ ሕልናኦም ኣዚዝዎም ንገዛእ ርእሶም ድማ ክሕሾም፣ ሓቢርምን ተኸባቢርምን ክነብሩ ከም ዘለዎምን ከም ዘዋጽኦምን ብንቕሓት ዝርድኡጾይም። ከምጾይ ዓይነት ፍልልይ ድማ ጸጋ ምብር መርገም ከም ዘይኮነ ስለ ዝርድኡ፣ ንፍልልይ ብደሞክራሲያዊ ማዕርነት ኣመሓዲርና ከም ደቂ ሓንቲ ልኡላዊት ሃገር ውሽጣዊ ሓድነትና ኣስጢምና ብሓባር ንንበርጾይም ዝብሉ።

ከም ውልቀ መላኺ ኢሳያስን ጃንዳኡን ዝበሉ ብሃገራዊ ሓድነት ዝሸቅጡ ጠቕመ ፈሊጣውያን ከኣ ብኣንጻሩ፣ ንሕብረ ብሄራዊት ሃገረ ኤርትራ ዘቕሙ ባህሪያዊ ኮነ ናይ ኣተሓሳስባ ፍልልያት ክህሉ የብሉን በሃልቲጾይም። ንኢሳያስን መጋበርያታቱ ጠቕመ ፈሊጣውያንን ንህልዊ ባህሪያዊ ፍልልይ ክሕድካን ጨፍሊቕካን ኣብ ዘይለን ክመጽእጾይውን ኣብዘይኸእልን ሓድነት ምንባርጾይ ቀዳማይ ምርጫኦም። ውልቀ መላኺ ኢሳያስን ጠቕመ ፈሊጣውያን ዓጀብቱን ኣብ ሕብረተ-ሰብ ኤርትራ ፍልልይ ከም ዘሎ፣ ኣብ ውሽጢ

ፍልልይ ብሓድነት ምንግር ዘኸእል ኣወንታዊ ምትእስጋር ከም ዝነበረን ከም ዘሎን ኣይፈልጡን ዘይኮነ እናፈለጡ ክቕበሉ ኣይደልዩን።

ሓድነትን ፍልልይን ባህሪያዊ ታሪኻዊ፣ ማሕበራዊ መሰረት ኣለዎ። ደቂ-ሰባት ከከም ደርባዊ ባህሪኦምን ፖለቲካዊ ኣረኣኢያኦምን ዝተፈላለዩ መርገጽ ክሕዙ ይረኣዩ። ንሓድነት ግን ፖለቲካዊ መሰረቱ ፍልልይባዮ። ናይባይቲ ፍልልይ መጥመሪ ከኣ ሓድነትባዮ። ፍቶታዊ ማዕርነታዊ ሓድነት። ፍልልይ ኣብ ዘይብሉ ብዛዕባ ሓድነት ምሓሳብ ኣይከኣልን። ሓድነት ዘይብሉ ፍልልይ ከኣ ብኸሉ መዕቀኒታት ኣይዋጽእን።

ስለዚ ንባህሪያውን ካብ ኣረኣኢያ ደቂ-ሰባት ዝምንጩ ፍልልይን ብጸጋ ምቕባል። ኣብባይቲ ዘሎ ፍልልይ ከኣ ካብ ዝኾነ ተጽዕኖ ነጻ ዝኾነ ፍቶታዊ ማዕርነታዊ ሓድነት ምፍጣር። ውልቀ መላኺ ኢሳያስን ጃንድኡን ሃገራዊ ሓድነት ዝብል ምብር ንዘሎ ፍልልይ ክቕበሉ ከምዘይደልዩ ብንቕሓት ምርዳእ።

ስለምንታይ ግዝያዊ ነገራዊ ረብሓታት ዘረጋግጹልና ፍልልይ ዘየተኣናግድ ሓድነት ዝብል ጭርሖ ምስ እንክተልጩ ዝብል እምነት ስለ ዘለዎም፣ ነቲ ኣብ ባይታ ዘሎ ሓቂ ገዲፎም ኣብ ዘየለ ነገር ክነብሩ-ባዮም ዝህወትቱ። ይፈቶ ይጸላእ ኤርትራ ሕብረ ብሄራዊት ሃገርባዮ። ብዙሕነት ዝሓቕፈት ሃገርባዮ። ብዙሕነት ከኣ፣ ኣተሓሕዛ እንተኸኢልካሉ ጸጋባዮ። መልክዕባዮ። ጠንቂ ዘይምክንያታዊ ሕቶን ፍልልይ ክኸውን ከቶ ኣይክእልን። ህዝብታት ኤርትራ ትማሊ ኣብ ውሽጢ ፍልልይ ሓድነት ሃኒጸም መጸኢም። ሎሚ ኣብ ውሽጢ ፍልልይ ብሓድነት ይነብሩ ኣለው። እኚ ደኣስ ምስ ውልቀ መላኺ ኢሳያስን ምእዙዛቱን ዝዘርእዎ ዘለው ብዙሕ ዝዓይነቱ መደብ ክፋፊልካ ግዛእ።

ብመሰረቱ ፍልልይን ሓድነትን ከም ዘለዎ እንተተወሲዱ ክልቲኡ ጸገም ዘለዎ ኣይኮነን። ኣብ ገለ ኤርትራውያን ብፍላይ ኣብ ኢሳያስን ኣምላኽቱን ዘሎ ኣረኣኢያ ግን ዓይኒኻ ዓሚትካ ንሓድነት ምዝግር፣ ዓይኒኻ ዓሚትካ ንፍልልይ ምክኑን-ንባዮ። ዕሙት ተቓውሞ ወይ ምድጋፍ ከኣ ብዝኾነ መዕቀኒ ምክንያታውን ቅቡልን ክኸውን ኣይክእልን። ብሱል ፖለቲካዊ ኣተሓሳስባ ነቲ ፍልልይ ብምክንያታዊ፣ ነቲ ሓድነት ብተመሳሳሊ ብምክንያታዊ መረዳእታ ዘቕርብባዮ ክኸውን ዘለዎ።

ነናተን መበቆላዊ፣ ታሪኽ፣ ቋንቋ፣ ባህሊ፣ ድሕረ ባይታ ዘለውን ልዕሊ ትሸግተ ብሄራትን ብሄረ-ሰባትን ኤርትራ እናሃለዎ፣ ህዝቢ ኤርትራ ፍልልይ ዘይብሉ ሓደ ህዝቢባዮ። ፍልልይ ኣለዎ ዝብሉ ወገናት ትሕቲ ሃገራዊ ስምዒት ዘለዎም ቡተንትን ዘረግቲ ሓድነትንባዮም። ዘይነበረን ዘየለን ፖለቲካዊ ሕማም ከተኣታትው ዝደልዩባዮ ብደገ ዝተላእኩ ዕሱባትባዮም፣ ዝብል መሰረት ኣልቦ ዓፋኒ መጎት ክቕርቡ ይስምዑ። እዚ ግን ምስ ሓቕን ኣከናውና ህዝብታት ኤርትራን ዘይቃዶ መንገዲ ተበለጽቲ ስለ ዝኾነ ቅቡል ክኸውን ኣይክእልን።

ስለምንታይባዮ ቡቲ ሓደ ንህልዊ ሓቂ ይኸሕድ ስለ ዘሎ። ቡቲ ካልእ ከኣ መሰረታዊ መሰል ዜጋታትን ህዝብታትን ኣደናጊሩን ጨፍሊቕን ንምግዛእ ዝዓለመ ብምኻኑ። ውልቀ መላኺ ኢሳያስ ፍልልይ ኣይስምዕን ሓድነት ጥራሕ ክብል እንከሎ ህዝባውን ደሞክራሲያውን ባህሪ ወኒኑ ኣይኮነን። ፍጹም መላኺ ገባትን ፈላላይን ባህሪ ወኒኑ እናሃለወባዮ፣ ከምኡ ዝብል ዘሎ። ኣምላኽቱን መጋበርያታቱን ሓቕኻ ክብልዎ እንከለው-ባዮ ብዘይፍላጥ ዘይኮነስ ጸቢብ ውልቃውን ጉጅላውን ነገራዊ ረብሓ ከረጋግጹልና ይክእልባዮ ዝብል ስሱዕ እምነት ስለ ዘሕደሩ-ባዮም።

ብልክዕ እንታይ ይብል ኣሎ ከይተረድኡ እወ ህዝቢ ኤርትራ ሓደ ህዝቢባዮ፣ ሓድነት ጥራሕ ኢና ክንሰምዕ ንደሊ። ፍልልይ ክንሰምዕ ኣይንደልን ዝብሉ፣ ግሩሃትን ከምዘለው-ባዮ ክዝንጋዕ ኣይግባእን። ሓቕኛ ህዝባውን ሃገራውን ሓድነት ዘውሕስ ኣገባብ ግን፣ ንኸሉ ሸነኻዊ ኤርትራዊ ብዙሓነት ብጸጋ ተቐቢልካ ተኸባቢርካ ምንግር ምኻኑ ምርዳእ የድሊ። እዞም ግሩሃት ቀዳምነት ዝህብዎ ፖለቲካዊ ሓድነት ሃገራዊ

ሓድነት ዝብልጅጅ። ህዝባውን ሃገራውን ሓድነት ድማ ብሰናይ ድሌት ኮነ ብስነ መጎት ሓይሊ ዝረጋገጽ ኣይኮነን። ሓድነት ዝብል ቃል ምብር ፍልልይ ዝበሃል ቃል ክንሰምዕ ኣይንደልን እናበልካ ሰላም ፍትሒ ማዕርነት ይደሊጅ ወይ ንደሊ ኢና ማለት ኣይሰማማዕን። ንዓና ጥራሕ ምሰሉ ስምዑ ማለት መንገዲ ጥዕና ኣይኮነን።

ሃገር ማለት እንታይ ማለትጅጅ? ህዝቢ ማለትጅጅ እንታይ ማለትጅጅ? ፖለቲካዊ ትርጉሙ ብልክዕ ዝሓዘዎ ኣይኮነን። በዓል እክለ ካብና ዝሓሸ ፖለቲካዊ ዓቕሚ ኣለዎም ኢሎም ዝሪእዎም ሰባት ይብሉ ስለ ዘለው። ስለምንታይ ከምኡ ይብሉ ኣለው ከይ ገምገሙ ዝብልዎ ዘለው ኣብ ገደል ዘእቱ መንገዲ ሃውራጅጅ። እዚ ሃውራጂ ኣገንዘቦን ኣካይዳንጅጅ ኣብ ትሕቲ ፍጹም መላኺ ኢሳያስን ኣምላኽቲን መሪር ብሄራውን ደርባውን ስቓይ ንዘሕልፉ ዘለው ወገናት ኣይተበደልኩምን ዝብል መልእኽቲ ዘሕልፍጅ። ኣብ ልዕሊ ውጽዓት ክሕደት ምፍጻምጅጅ።

እዞም ግሩሃት፡ ኢሳያስን መጋበርያታቱ ጠቕመ ፈሊጣውያንን ቀለስትን ዓቀብትን ሃገራዊ ሓድነት ኢና ኢሎም ንዘስምዕዎ ባዶ ስብከት እወ ሓቕኹም ይብልዎም ኣለው። ንገዛእ ርእሶም ድኹዲ ሕማቕ ተግባር ኮይኖም፡ ንካልኣት ድኹዲ ክኾኑ ኣልማሲ መልእኽቲ የመሓላልፉ ኣለው። ነቶም ብስመ ሃገራዊ ሓድነት ኣድልዎ ይበጽሓና ኣሎ ንግለል ኣለና፡ መንነትና ይጠፍእ ኣሎ ዝብሉ ወገናት ርግእ ኢሎም ክሰምዕዎም፡ ነገራት ሓቂ ዶ ሓሶት ከገናዝቡ ዘኸእሎም ፖለቲካዊ ንቕሓት ክውንኑ ኣይከኣሉን ኣለው።

ስለዚ ከይተረደኦም ደገፍትን ኣገልገልትን ኣምሰሉ ኢሳያስ ይኾኑ ኣለው። ብስም ሃገራዊ ሓድነት እዚ ውልቀ መላኺ ኣብ ልዕሊ ዜጋታትን ማሕበራዊ ክፍልታትን ንዝፍጽሞ ዘሎ ፋሽሽታዊ ተግባር ይባርኽሉ ኣለው። እዚ ከምጅገ ዓይነት ንኣከናውና ህዝብታት ኤርትራ ዘይቅበል፡ ንባህሪያዊ ናይ ሓሳብ ፍልልይ ዘይጻወር፡ ብሓደ መስኖ ጥራሕ ዝወርደሉ ሓሳባትን መመርሒታትን ተቐቢሉ ዝኸይድ ኣረኣእይ ጉድኣት ምብር ጠቕሚ የብሉን። ከም ውጽኢቱ ልኡላዊ ግዝኣት ኤርትራ፡ ብልኡላዊ ህዝቢ ዘይመሓደር ባዶ ይኸውን ኣሎ። መሰል ህዝብታት እናጨፍለቕካን ብሰላም ከይነብሩ፡ ካብ ግዝኣቶም ክሃድሙ እናስገደድካን ሓድነት ሓድነት ማለት ከምጅገ ብተግባር ኮይኖ ዘለናጅጅ ዝገብር። ህዝባዊ ጥምረት ኣስኢኑ ህዝባዊ ተሰማዕነት ከይንረክብ ብብዝወጸእናዮ ክንበታተን ዝገብር ሓደገኛ ውጥንጅጅ።

ስለዚ ትርጉም ፍልልይን ሓድነትን ካብ ግዝያዊ ረብሓን ግዝያዊ ስምዒታዊ ረስንን ግርህናን ወጺእና ብዕምቆት ነስተማቕር። ህዝቢ ኤርትራ ሓደጅጅ ዝብል፡ ንብዙሕነትና ዝኸሕድ ኣረኣእያ ብቕጥታን ብተዘዋዋርን ድኹዲ ውልቀ መላኺ ኮይኑ፡ ዝበታተነና ነታጉ ምብር፡ ሰላም ከም ዘይበና ምርዳእ የድሊ። ፍልልይ እናሃለው፡ ፍልልይ የለን እናበልካ ብሓድነት ምዝማር ገዛእ ርእሰኻ ምትላልጅጅ። ክኸውን ዘለዎጅጅምበኣር ወሪዶና ንዘሎ ፖለቲካዊ ቅልውላው ዝፈትሕ ፍቱን መድሓኒት ፍቶታዊ ደሞክራሲያዊ ማዕርነት ምብር፡ ክሕደትን ምትላልን ክኸውን ኣይግባእን። ኤርትራ ሕብረ ብሄራዊት ሃገርጅጅ። ስለዝኾነ ከኣ ንዘሎ ብሄራዊ ኮነ ናይ ሓሳብ ፍልልያት ተቐቢልናን ተኸባቢርናን ብሓድነት ዘንብረና ቅዋማዊ ውሕስነት ዘለዎ ድልዱል ፖለቲካዊ ባይታ ንምፍጣር ተናቢብናን ተወሃሂድናን ኣንጻር ፍጹም መላኺ ጃንዳ ተቓሊስካ ብዓወት ምጽንባልጅጅ።

ካብ ርስቶም ኣሮን

10-02-20120